

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Přibáně a soudců Martina Smolka a Pavla Šámala (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatelky **L. L.**, zastoupené Mgr. Janem Konečným, advokátem, sídlem U Mlýna 1552, Slavkov u Brna, proti postupu Městského soudu v Brně ve věci vedené pod sp. zn. 88 T 92/2026, spojené s návrhem na vydání předběžného opatření, za účasti **Městského soudu v Brně**, jako účastníka řízení, a **Městského státního zastupitelství v Brně**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Postupem Městského soudu v Brně spočívajícím v nakládání s trestním příkazem ze dne 27. června 2026 č. j. 88 T 92/2026-63 jako s pravomocným a vykonatelným rozhodnutím jsou porušována ústavně zaručená základní práva stěžovatelky na soudní ochranu, na právní pomoc v řízení před soudy a na obhajobu podle čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

II. Městskému soudu v Brně se zakazuje v tomto postupu pokračovat.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), stěžovatelka brojí proti postupu Městského soudu v Brně (dále jen „městský soud“) spočívajícím v tom, že ve věci vedené pod sp. zn. 88 T 92/2026 považoval za pravomocný a vykonatelný trestní příkaz ze dne 27. 6. 2026, ačkoli nebylo nařízeno hlavní líčení. Takovým postupem došlo podle stěžovatelky k porušení jejích ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 8 odst. 1, odst. 2, čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 2, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 5 a čl. 6 odst. 1, odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Navrhla, aby byl městskému soudu uložen zákaz pokračovat v narušování jejích práv a aby byl obnoven stav před jejich porušením.

2. Z ústavní stížnosti a předložených podkladů se podává, že stěžovatelka byla trestním příkazem městského soudu ze dne 27. 6. 2026 č. j. 88 T 92/2026-63 uznána vinnou přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku, za což byla odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců se zařazením do věznice s ostrahou (dále i jen „trestní příkaz“). Po převzetí trestního příkazu stěžovatelka u vazebního zasedání konaného dne 27. 6. 2026 podle městského soudu uvedla, že se vzdává práva odporu, a to i za osoby uvedené v § 247 odst. 2 trestního řádu. Práva odporu se vzdal i příslušný státní zástupce, trestní příkaz tak podle městského soudu nabyl právní moci dne 27. 6. 2026. Stěžovatelka byla vyzvána

k nástupu uloženého trestu nejpozději dne 27. 7. 2026. Dne 4. 9. 2026 byla vypátrána, eskortována a dodána do výkonu trestu odnětí svobody.

3. Žádost stěžovatelky o odklad výkonu trestu byla usnesením městského soudu ze dne 28. 7. 2026 č. j. 88 T 92/2026-76 podle § 323 odst. 1 trestního řádu *a contrario* zamítnuta.

II.

Argumentace stěžovatelky

4. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá, že při vazebním zasedání konaném dne 27. 6. 2026, nebyla zastoupena obhájcem, a že výzvu k vyjádření, zda se vzdá práva odporu (soud podle ní uvedl: „Pokud podáte odpor, budeme rozhodovat o tom, zda půjdete do vazby, anebo domů.“), pochopila tak, že její okamžité propuštění je podmíněno tím, že se vzdá práva odporu, zatímco uplatnění práva na odpor povede reálně k možnosti jejího vzetí do vazby. Z uvedeného důvodu u veřejného zasedání prohlásila, že se práva podat odpor vzdává, a až následně si to rozmyslela a odpor podala. K tomu odkazuje na judikaturu Ústavního soudu, konkrétně na nálezy ze dne 3. 3. 2020 sp. zn. III. ÚS 4284/18 (N 38/99 SbNU 17) a ze dne 23. 11. 2021 sp. zn. IV. ÚS 622/21 (N 202/109 SbNU 173).

5. Součástí ústavní stížnosti je návrh stěžovatelky na vydání předběžného opatření, kterým by byl městskému soudu uložen zákaz pokračovat v narušování jejích práv.

III.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení

6. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu městský soud a Městské státní zastupitelství v Brně (dále jen „městské státní zastupitelství“), aby se k ústavní stížnosti stěžovatelky vyjádřily.

7. Samosoudce městského soudu ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatelka byla po zahájení vazebního zasedání řádně poučena ve smyslu trestního řádu a že přítomnost obhájce nebyla v dané fázi řízení nutná. Z chování stěžovatelky a zjištěných okolností soud neshledal důvody nutné obhajoby ani ve smyslu § 36 odst. 2 trestního řádu. Zdůraznil, že stěžovatelka byla opakovaně poučována o svých právech tak, aby chápala své aktuální postavení v dané fázi trestního řízení. O právu podat odpor byla poučena minimálně dvakrát tak, aby si byla vědoma důsledků podání odporu i dalšího postupu v řízení po podání odporu, a byl jí poskytnut i prostor k rozmyšlení o opravném prostředku. Opakovaně byla poučována i o svém postavení a právech zadržené, jakož i o postupu ve vazebním zasedání. Poté, co byla poučena o důsledcích vzdání se práva odporu, toto učinila dobrovolně a bez nátlaku. Následně soud rozhodoval o jejím zadržení, přičemž stěžovatelka požádala soud o poskytnutí delší lhůty k nástupu výkonu trestu odnětí svobody za účelem vyřízení si osobních záležitostí, v čemž jí bylo vyhověno a byla jí poskytnuta lhůta jednoho měsíce k nástupu do výkonu trestu. Závěrem městský soud navrhl, aby Ústavní soud podanou ústavní stížnost odmítl.

8. Městská státní zástupkyně označila tvrzení stěžovatelky obsažené v ústavní stížnosti za účelové a nepravdivé. Má za to, že v celém kontextu projednávaného řízení, ve světle důkazů svědčících o vině a při zohlednění zkušeností stěžovatelky s trestním řízením, lze jednoznačně shledat absenci stěžovatelkou namítané procesní tísně. Stěžovatelka si podle ní

vzhledem ke svým rozsáhlým zkušenostem s trestním řízením byla plně vědoma smyslu, účelu i důsledků svých právních úkonů, resp. byla si vědoma, že v jejím případě existuje značné množství přitěžujících okolností, a to především výrazná recidiva. Stěžovatelka se ke skutku doznala a litovala ho plně s vědomím, že trestní příkaz ukládající trest odnětí svobody v trvání pouze čtyř měsíců je mimořádně příznivý a že akceptací trestního příkazu a vzdáním se práva podat odpor dosáhne právní jistoty ohledně tohoto mírného trestu a vyhne se riziku, že by jí v hlavním líčení byl uložen trest přísnější. Soud podle státní zástupkyně postupoval v souladu se zákonem, stěžovatelka jednala svobodně na základě plného porozumění své právní situace a procesní úkon vzdání se odporu je tak platný a účinný. Dodává, že postup obhájce, který podanou ústavní stížností usiluje o nařízení hlavního líčení, v konečném důsledku paradoxně zhoršuje procesní i hmotněprávní postavení stěžovatelky, neboť v případném hlavním líčení soud již nebude vázán limity mírného trestního příkazu a otevírá se tak prostor pro zohlednění rozsáhlé recidivy stěžovatelky a uložení přísnějšího trestu.

9. Vyjádření samosoudce městského soudu i městské státní zástupkyně byla poskytnuta stěžovateli k replice, v níž stěžovatelka uvádí, že její pláč u vazebního zasedání byl objektivně zastupitelným projevem její výrazné psychické tenze, který mohl být ve spojení s dalšími okolnostmi rozhodný při posuzování její schopnosti náležitě se hájit. Jako logicky neudržitelný odmítá postup soudu, který dovodil její schopnost náležitě se hájit z jejích předchozích odsouzení. Zdůrazňuje, že protokol o vazebním zasedání do potřebných podrobností nezachycuje průběh poučení stěžovatelky soudem, její reakci či čas poskytnutí k promyšlení. Má za to, že tato důkazní nouze nemůže jít k její tíži. Opětovně tvrdí, že propojení vazby a odporu bylo přítomno strukturálně v samotném průběhu vazebního zasedání. Znovu také odkazuje na nálezy sp. zn. IV. ÚS 622/21 a III. ÚS 4284/18 a odmítá argumentaci, že podání ústavní stížnosti je v rozporu s jejími zájmy.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

10. Ústavní stížnost byla podána včas, oprávněnou a řádně zastoupenou osobou, je přípustná a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný (§ 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu). Stěžovatelka též vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).

11. Usnesením ze dne 10. 9. 2026 č. j. II. ÚS 2315/26-18 Ústavní soud rozhodl, že se do rozhodnutí o ústavní stížnosti městskému soudu zakazuje v pokračování výkonu trestu odnětí svobody, který byl stěžovateli uložen trestním příkazem ze dne 27. 6. 2026 č. j. 88 T 92/2026-63.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

V. a) Obecná východiska

12. Ústavní soud judikuje, že právo na veřejné projednání věci a přítomnost u jednání je imanentní součástí práva na soudní ochranu a práva na řádně vedené soudní řízení. Tohoto práva se lze vzdát, avšak pouze tehdy, je-li vzdání se vědomé a jednoznačné [srov. např. náleze ze dne 20. 8. 2014 sp. zn. I. ÚS 892/14 (N 157/74 SbNU 349) či náleze ze dne 23. 11. 2021 sp. zn. IV. ÚS 622/21 (N 202/109 SbNU 173)]. Použití trestního příkazu, jenž podle § 314e

trestního řádu může samosoudce vydat bez projednání věci v hlavním líčení, není v rozporu s ústavním právem na veřejné projednání věci v přítomnosti účastníka pouze za podmínky, že obviněný má právo se domoci projednání své věci v řádném procesu splňujícím všechny záruky práva na soudní ochranu [srov. např. nález ze dne 26. 2. 2014 sp. zn. I. ÚS 2733/13 (N 23/72 SbNU 267) či nález ze dne 13. 5. 2013 sp. zn. IV. ÚS 4787/12 (N 82/69 SbNU 347)]. K tomu slouží možnost podání odporu proti trestnímu příkazu, kterým se příkaz ze zákona ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení (§ 314g odst. 2 trestního řádu). Podle § 314f odst. 1 písm. f) trestního řádu musí být obviněný poučen o právu podat odpor, včetně upozornění, že když odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

13. Obecné soudy mají povinnost bedlivě zkoumat okolnosti, za nichž se obviněný či jiná oprávněná osoba vzdává svého práva na odpor proti trestnímu příkazu. Zda za situace, kdy je důkladně obeznámena s veškerými důsledky takového rozhodnutí, anebo za situace, kdy takové rozhodování je dotčeno okolností způsobilou omezit její jiná práva. Nepřijatelné přitom je, uvede-li ji do takového omezujícího postavení přímo soud, který má jako nezávislý arbitr posuzovat otázky viny a trestu [srov. nález ze dne 5. 11. 2007 sp. zn. IV. ÚS 1320/07 (N 183/47 SbNU 411) či již shora zmíněný nález sp. zn. IV. ÚS 622/21].

14. S okolnostmi, za nichž se obviněný či jiná oprávněná osoba vzdává svého práva na odpor proti trestnímu příkazu, souvisí též jedno z nejdůležitějších základních práv osoby, proti nimž je trestní řízení vedeno, a to právo na obhajobu podle čl. 37 odst. 2, čl. 40 odst. 3 Listiny a čl. 6 odst. 3 písm. b) a c) Úmluvy. Podle těchto ustanovení patří mezi minimální práva každého obviněného z trestného činu také právo mít přiměřený čas a možnost k přípravě obhajoby a obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce. Je třeba též zohlednit, zda se obviněný vzhledem k okolnostem nebo svým osobním charakteristikám nenacházel ve zranitelném postavení, přičemž jistou míru zranitelnosti spojil Evropský soud pro lidská práva již se samotnou skutečností, že je obviněný zadržen (rozsudek ze dne 23. 2. 2010 ve věci *Yoldaş v. Turecko*, stížnost č. 27503/04).

15. Z judikatury se dále podává, že účel ústavně zaručeného práva na právní pomoc v trestním řízení soudním spočívá v ochraně práv a oprávněných zájmů obviněného. Odtud vyplývá právo osoby vystavené trestnímu stíhání na získání dostatku času k obraně (obhajobě) a také zajištění, že vůči ní budou orgány činné v trestním řízení vystupovat v mezích zákona a s respektem k jejím ústavně zaručeným právům. To platí tím spíše, směřují-li procesní úkony orgánů veřejné moci vůči někomu, kdo je zbaven osobní svobody, a kdy jsou jeho rozhodovací schopnosti v důsledku toho sníženy či omezeny. Trestním řádem v § 36 odst. 2 demonstrativním výčtem vymezené podmínky nutné obhajoby je proto nezbytné chápat tak, že je-li zatčený orgány veřejné moci vyzván k takovému procesnímu vyjádření, které může pro něho mít zásadní význam, nesmí se tak stát bez předchozího řádného poučení o významu a důsledcích takového vyjádření a také o tom, že před takovým vyjádřením má právo poradit se s obhájcem, který mu musí být, nezvolí-li si jej zatčený sám, z moci úřední ustanoven. Takovým procesním vyjádřením (úkonem) je také vzdání se opravných prostředků vůči rozhodnutím orgánů veřejné moci tam, kde je zákon připouští. To platí i pro vzdání se práva podat odpor vůči trestnímu příkazu. V takovém případě je k naplnění ústavně zaručeného práva na právní pomoc v trestním řízení nezbytné poskytnout osobě vystavené trestnímu stíhání dostatek času k obhajobě a skutečný, nikoli pouze formální, přístup k právní pomoci (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 622/2021).

V. b) Aplikace obecných východisek na posuzovaný případ

16. Podstatou ústavní stížnosti stěžovatelky je její tvrzení, že při vazebním zasedání nebyla zastoupena obhájcem a že špatně pochopila výzvu k vyjádření, zda se vzdá práva podat odpor.

17. Ústavní soud z vyžádaného spisu městského soudu zjistil, že stěžovatelka byla dne 24. 6. 2026 zadržena orgány Policie České republiky a umístěna do policejní cely (viz č. l. 6 a 10 spisu městského soudu). Dne 26. 6. 2026 byl podán návrh na potrestání (viz č. l. 61 spisu městského soudu) a dne 27. 6. 2026 bylo v dané věci konáno vazební zasedání, při kterém byla stěžovatelka mimo jiné poučena o tom, že má právo zvolit si obhájce a s ním se radit i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení podle § 33 odst. 1 trestního řádu. Stěžovatelka si obhájce nezvolila a z vyjádření samosoudce městského soudu k ústavní stížnosti plyne, že důvod nutné obhajoby v dané věci neshledal. V závěru vazebního zasedání vydal samosoudce trestní příkaz a poté stěžovatelku vyzval k vyjádření, zda se vzdá práva odporu, což stěžovatelka učinila, a to i za osoby uvedené v § 247 odst. 2 trestního řádu. Práva odporu se vzdal i příslušný státní zástupce. Následně byla stěžovatelka propuštěna ze zadržení na svobodu a byla vyzvána k nástupu výkonu trestu odnětí svobody nejpozději dne 27. 7. 2026.

18. Z uvedených skutečností je zřejmé, že stěžovatelka neměla možnost poradit se o svém postupu (včetně podání či nepodání odporu) s obhájcem, neboť žádného obhájce v řízení před městským soudem neměla. Jak vyplývá ze shora zmíněné judikatury, byl-li trestní příkaz předán osobě omezené na svobodě (stěžovatelka byla v rozhodné době zadržena, tedy omezena na svobodě), nastal důvod nutné obhajoby. V takovém případě musí být obviněnému obhájce ustanoven, nezvolí-li si jej sám.

19. Nelze rovněž pominout, že z předmětného vazebního zasedání nebyl pořízen zvukový záznam, resp. žádný nosič zvukového záznam se ve spise městského soudu nenachází, ač Ústavní soud o zvukový záznam městský soud výslovně požádal spolu s žádostí o vyjádření k ústavní stížnosti. Ústavní soud se již v minulosti opakovaně vyjádřil kriticky k praxi, kdy z vazebního zasedání nebyl pořizován zvukový záznam s tím, že soud má v podmínkách trestního řízení odpovědnost také za volbu způsobu zaznamenávání průběhu jeho zasedání [srov. např. náleze ze dne 3. 3. 2020 sp. zn. III. ÚS 4284/18 (N 38/99 SbNU 17) či již shora zmíněný náleze sp. zn. IV. ÚS 622/21]. Zvukový záznam z předmětného vazebního zasedání, který je ze zákona pravidlem toliko připouštějícím výjimky, nebyl pořizován z rozhodnutí rozhodujícího samosoudce městského soudu, a to bez náležitého odůvodnění. Tuto skutečnost nemohla stěžovatelka nijak ovlivnit, proto ji nelze přičítat k její tíži.

20. Stěžovatelka v ústavní stížnosti tvrdí, že výzvu k vyjádření, zda se vzdá práva odporu (soud podle ní uvedl: „Pokud podáte odpor, budeme rozhodovat o tom, zda půjdete do vazby, anebo domů.“), pochopila tak, že její okamžité propuštění je podmíněno tím, že se vzdá práva odporu, zatímco uplatnění práva na odpor povede reálně k možnosti jejího vzetí do vazby. Z uvedeného důvodu u veřejného zasedání prohlásila, že se práva podat odpor vzdává, a až následně si to rozmyslela a odpor podala.

21. Ústavní soud je toho názoru, že nelze bez dalšího vyloučit, že stěžovatelka právní úkon (vzdání se odporu proti trestnímu příkazu) učinila pod tlakem okolností, aniž mu plně porozuměla. Bez přítomnosti obhájce, který by jí procesní postup připadající v úvahu

vysvětlil, stěžovatelka bezpochyby mohla vnímat možnost dalšího omezení osobní svobody jako velmi reálnou, tj. vyjádření soudu považovala za nátlak hrozbou vzetí do vazby. Skutečnost, že stěžovatelka je recidivistkou a je s trestním řízením obeznána, považuje Ústavní soud v dané souvislosti za irelevantní.

VI. Závěr

22. Stěžovatelka se účastnila vazebního zasedání, na něž byla předvedena ze zadržení, v jeho průběhu byla konfrontována s vyjádřením soudu, které u ní mohlo vyvolat obavu ze vzetí do vazby, přičemž následně byla soudem vyzvána k prohlášení, které způsobilo nezměnitelnost rozhodnutí o vině a trestu vydaného mimo hlavní líčení. Městský soud za této situace neposkytl stěžovateli záruky vztahující se ke vzdání se práva opravného prostředku, čímž porušil její ústavně zaručená základní práva na soudní ochranu, na právní pomoc v řízení před soudy a na obhajobu podle čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny.

23. Z těchto důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu konstatoval porušení výše uvedených ústavně zaručených základních práv a podle § 82 odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu městskému soudu zakázal pokračovat v zásahu uvedenému ve výroku I. tohoto nálezu.

24. Pro úplnost Ústavní soud dodává, že z trestního spisu vedeného v předmětné věci je patrné, že stěžovatelka následně dne 1. 7. 2026 podala proti předmětnému trestnímu příkazu odpor. Jelikož k prohlášení stěžovatelky, že se za sebe i za další oprávněné osoby vzdává práva podat proti napadenému trestnímu příkazu odpor, nelze přihlížet, přičemž odpor proti trestnímu příkazu byl podán v zákonné osmidenní lhůtě (§ 314g odst. 1 trestního řádu), došlo jeho podáním, za shora uvedených okolností, ke zrušení trestního příkazu a městský soud je povinen ve věci nařídit hlavní líčení (§ 314g odst. 2 trestního řádu).

25. Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť měl za to, že od něj nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 7. října 2026

Jiří Příbán
předseda senátu